

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2008/115/ES

zo 16. decembra 2008

o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 63 ods. 3 písm. b),

so zreteľom na návrh Komisie,

konajúc v súlade s postupom ustanoveným v článku 251 zmluvy (1),

keďže:

- (1) Európska rada na zasadnutí 15. a 16. októbra 1999 v Tampere stanovila jednotné smerovanie v oblasti prisťahovalectva a azylu, na základe ktorého sa mali spoločne riešiť otázky vytvorenia spoločného azylového systému, politiky legálneho prisťahovalectva a boja proti nelegálnemu prisťahovalectvu.
- (2) Európska rada na zasadnutí 4. a 5. novembra 2004 v Bruseli vyzvala na zavedenie účinnej politiky odsunu a repatriácie založenej na spoločných normách pre osoby, ktoré majú byť vrátené humánnym spôsobom pri úplnom rešpektovaní ich ľudských práv a dôstojnosti.
- (3) Výbor ministrov Rady Európy prijal 4. mája 2005 „Dvadsať usmernení o nútenom návrate“.
- (4) Je potrebné stanoviť jasné, transparentné a spravodlivé pravidlá na zabezpečenie efektívnej politiky návratu osôb, ktorá je nevyhnutným prvkom dobre riadenej migračnej politiky.
- (5) Touto smernicou by sa mal zaviesť súbor pravidiel na horizontálnej úrovni, ktoré sú uplatniteľné na všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu alebo pobytu v členskom štáte.
- (6) Členské štáty zabezpečia, aby sa ukončenie nelegálneho pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín uskutočnilo prostredníctvom spravodlivého a transparentného postupu. V súlade so všeobecnými zásadami práva EÚ by sa mali rozhodnutia prijaté podľa tejto smernice prijímať na individuálnom základe a na základe objektív-

nych kritérií, čo znamená, že by sa malo zvažovať viac, ako len samotná skutočnosť nelegálneho pobytu. Pri používaní vzorových tlačív rozhodnutí vzťahujúcich sa na návrat, a to rozhodnutia o návrate, rozhodnutia o zákaze vstupu, ak sa vydali a rozhodnutia o odsune, by členské štáty mali dodržiavať uvedenú zásadu a zabezpečiť plný súlad so všetkými uplatniteľnými ustanoveniami tejto smernice.

- (7) Zdôrazňuje sa potreba readmisných dohôd Spoločenstva a dvojstranných readmisných dohôd s tretími krajinami na uľahčenie procesu návratu. Nevyhnutným predpokladom na dosiahnutie trvalo udržateľného návratu je medzinárodná spolupráca s krajinami pôvodu vo všetkých fázach procesu návratu.
- (8) Uznáva sa, že pre členské štáty je vracanie neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín legítimne pod podmienkou, že existujú spravodlivé a efektívne azylové systémy, v ktorých sa plne rešpektuje zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia („non-refoulement“).
- (9) V súlade so smernicou Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (2) by sa štátny príslušník tretej krajiny, ktorý požiadal o azyl v členskom štáte, nemal považovať za neoprávnene sa zdržiavajúceho na území tohto členského štátu, pokiaľ nenadobudlo účinnosť rozhodnutie o neudelení azylu alebo rozhodnutie, ktorým sa ukončilo jeho právo na pobyt ako žiadateľa o azyl.
- (10) Ak neexistujú dôvody domnievať sa, že takéto rozhodnutie oslabí účel konania o návrate, dobrovoľný návrat by mal mať prednosť pred núteným návratom a mala by byť poskytnutá lehota na dobrovoľný odchod. Malo by sa ustanoviť predĺženie lehoty na dobrovoľný odchod, ak sa to považuje za potrebné z dôvodu osobitných okolností jednotlivého prípadu. S cieľom podporovať dobrovoľný návrat by členské štáty mali zabezpečiť zlepšenie pomoci pri návrate a skvalitnenie poradenstva a čo najlepšie využívať príslušné možnosti financovania, ktoré ponúka Európsky fond pre návrat.
- (11) Na zabezpečenie účinnej ochrany záujmov dotknutých osôb by sa mal stanoviť spoločný minimálny súbor právnych záruk týkajúcich sa rozhodnutí vzťahujúcich sa na návrat. Potrebná právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky. Členské štáty by mali stanoviť vo vnútroštátnych právnych predpisoch, v ktorých prípadoch sa právna pomoc pokladá za potrebnú.

(1) Stanovisko Európskeho parlamentu z 18. júna 2008 (zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku) a rozhodnutie Rady z 9. decembra 2008.

(2) Ú. v. EÚ L 326, 13.12.2005, s. 13.

- (12) Mala by sa riešiť situácia štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu, ale ešte nemôžu byť odsunutí. Zabezpečenie ich základných potrieb by sa malo vymedziť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Na účely preukázania ich osobitnej situácie v prípade správnych kontrol alebo preskúmaní by sa malo týmto osobám vystaviť písomné potvrdenie o ich situácii. Členské štáty by mali mať široké právomoci, pokiaľ ide o formu a úpravu tohto písomného potvrdenia a malo by sa im tiež umožniť vložiť písomné potvrdenie do rozhodnutí vzťahujúcich sa na návrat prijatých podľa tejto smernice.
- (13) Použitie donucovacích opatrení by malo byť striktné viazané na zásady primeranosti a účinnosti z hľadiska použitých prostriedkov a sledovaných cieľov. Mali by sa stanoviť minimálne procesné záruky pre nútený návrat s prihliadnutím na rozhodnutie Rady 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov⁽¹⁾. Členské štáty by mali mať možnosť spoľahnúť sa na rozličné možnosti monitorovania núteného návratu.
- (14) Zavedením zákazu vstupu, ktorým sa zakáže vstup na územie všetkých členských štátov a pobyt na tomto území, by mali účinky vnútroštátnych opatrení na návrat získať európsky rozmer. Dĺžka trvania zákazu vstupu by sa mala určiť s náležitým ohľadom na všetky relevantné okolnosti konkrétneho prípadu a spravidla by nemala presiahnuť 5 rokov. V tejto súvislosti by sa mala osobitne zohľadniť skutočnosť, že na príslušného štátneho príslušníka tretej krajiny sa už vzťahovalo viac ako jedno rozhodnutie o návrate alebo odsune alebo tento štátny príslušník vstúpil na územie členského štátu počas platnosti zákazu vstupu.
- (15) Členské štáty by sa mali samy rozhodnúť, či z rozhodnutí o preskúmaní týkajúcich sa návratu vyplýva právomoc skúmajúceho orgánu alebo subjektu prijať vlastné rozhodnutie týkajúce sa návratu, ktorým sa nahradí predchádzajúce rozhodnutie.
- (16) Využitie zaistenia na účely odsunu by malo byť s ohľadom na použité prostriedky a sledované ciele obmedzené a viazané na zásadu primeranosti. Zaistenie je oprávnené len na prípravu návratu alebo vykonanie procesu odsunu a ak by uplatnenie miernejších donucovacích opatrení nebolo dostatočné.
- (17) So zaistenými štátnymi príslušníkmi tretích krajín by sa malo zaobchádzať humánnym a dôstojným spôsobom pri rešpektovaní ich základných práv a v súlade s medzinárodným a vnútroštátnym právom. Bez toho, aby bolo dotknuté počiatočné zadržanie zo strany orgánov presadzovania práva, ktoré je upravené vnútroštátnymi právnymi predpismi, by sa zaistenie malo spravidla vykonávať v špecializovaných zariadeniach určených na zaistenie.
- (18) Členské štáty by mali mať rýchly prístup k informáciám o zákazoch vstupu, ktoré vydali iné členské štáty. Takáto výmena informácií by sa mala uskutočniť v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 z 20. decembra 2006 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II)⁽²⁾.
- (19) Vykonávanie tejto smernice by mala sprevádzať spolupráca na všetkých úrovniach medzi inštitúciami, ktoré sa zúčastňujú na procese návratu, a výmena a presadzovanie najlepších postupov, pričom by mala poskytovať európsku pridanú hodnotu.
- (20) Keďže cieľ tejto smernice, a to stanovenie spoločných pravidiel týkajúcich sa návratu, odsunu, používania donucovacích opatrení, zaistenia a zákazu vstupu, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov, ale z dôvodu jej rozsahu a dôsledkov ho možno lepšie dosiahnuť na úrovni Spoločenstva, môže Spoločenstvo prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 zmluvy. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku neprekračuje táto smernica rámec nevyhnutný na dosiahnutie tohto cieľa.
- (21) Členské štáty by mali vykonávať túto smernicu bez diskriminácie z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politických alebo iných názorov, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu, zdravotného stavu, veku alebo sexuálnej orientácie.
- (22) V súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa z roku 1989 by pri vykonávaní tejto smernice mal byť pre členské štáty prvoradým hľadiskom „najlepší záujem dieťaťa“. V súlade s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd by malo byť prvoradým hľadiskom pri vykonávaní tejto smernice rešpektovanie rodinného života.
- (23) Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté záväzky vyplývajúce zo Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z 28. júla 1951, ktorý bol zmenený a doplnený Newyorským protokolom z 31. januára 1967.
- (24) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou základných práv Európskej únie.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 28.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 381, 28.12.2006, s. 4.

(25) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska pripojeného k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, sa Dánsko nezúčastňuje prijatia tejto smernice, nie je ňou viazané a ani nepodlieha jej uplatňovaniu. Vzhľadom na to, že táto smernica, v rozsahu, v akom sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc ⁽¹⁾, rozvíja schengenské *acquis* podľa ustanovení hlavy IV tretej časti Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, sa Dánsko v súlade s článkom 5 uvedeného protokolu do šiestich mesiacov od prijatia tejto smernice rozhodne, či ju bude vykonávať vo svojom vnútroštátnom práve.

(26) V rozsahu, v akom sa táto smernica vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc, táto smernica predstavuje vývoj ustanovení schengenského *acquis*, na ktorom sa nezúčastňuje Spojené kráľovstvo v súlade s rozhodnutím Rady 2000/365/ES z 29. mája 2000, ktoré sa týka požiadavky Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska zúčastňovať sa na niektorých ustanoveniach schengenského *acquis* ⁽²⁾; okrem toho v súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, ktorý tvorí prílohu k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, Spojené kráľovstvo sa nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, a preto nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu.

(27) V rozsahu, v akom sa táto smernica vzťahuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc, táto smernica predstavuje vývoj ustanovení schengenského *acquis*, na ktorom sa nezúčastňuje Írsko v súlade s rozhodnutím Rady 2002/192/ES z 28. februára 2002 o požiadavke Írska zúčastňovať sa na niektorých ustanoveniach schengenského *acquis* ⁽³⁾; okrem toho v súlade s článkami 1 a 2 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska pripojenom k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa Írsko nezúčastňuje na prijatí tejto smernice, a preto nie je ňou viazané ani nepodlieha jej uplatňovaniu.

(28) Pokiaľ ide o Island a Nórsko, táto smernica predstavuje, v rozsahu v akom sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc, vývoj ustanovení schengenského *acquis* v zmysle

Dohody uzavretej medzi Radou Európskej únie a Islandskou republikou a Nórsnym kráľovstvom o pridružení týchto dvoch štátov pri vykonávaní, uplatňovaní a vývoji schengenského *acquis*, ktoré patria do oblasti uvedenej v článku 1 bode C rozhodnutia Rady 1999/437/ES zo 17. mája 1999 ⁽⁴⁾ o určitých vykonávacích predpisoch k uvedenej dohode.

(29) Pokiaľ ide o Švajčiarsko, táto smernica predstavuje, v rozsahu v akom sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc, vývoj ustanovení schengenského *acquis* v zmysle Dohody uzavretej medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o pridružení Švajčiarskej konfederácie k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis*, ktoré patria do oblasti uvedenej v článku 1 bode C rozhodnutia Rady 1999/437/ES v spojení s článkom 3 rozhodnutia Rady 2008/146/ES z 28. januára 2008 ⁽⁵⁾ o uzavretí uvedenej dohody v mene Európskeho spoločenstva.

(30) Pokiaľ ide o Lichtenštajnsko, táto smernica predstavuje, v rozsahu v akom sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí nespĺňajú alebo prestali spĺňať podmienky vstupu v súlade s Kódexom schengenských hraníc, vývoj ustanovení schengenského *acquis* v zmysle Protokolu podpísaného medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom o prístupí Lichtenštajnského kniežatstva k Dohode medzi Európskou úniou, Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o pridružení Švajčiarskej konfederácie k vykonávaniu, uplatňovaniu a vývoju schengenského *acquis*, ktoré patria do oblasti uvedenej v článku 1 bode C rozhodnutia Rady 1999/437/ES v spojení s článkom 3 rozhodnutia Rady 2008/261/ES z 28. februára 2008 ⁽⁶⁾ o podpísaní v mene Európskeho spoločenstva a predbežnom uplatňovaní niektorých ustanovení uvedeného protokolu,

PRIJALI TÚTO SMERNICU:

KAPITOLA I

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1

Predmet úpravy

Touto smernicou sa ustanovujú spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch na návrat neoprávnené sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade so základnými právami ako všeobecnými zásadami práva Spoločenstva a medzinárodného práva vrátane záväzkov týkajúcich sa ochrany utečencov a ľudských práv.

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc), Ú. v. EÚ L 105, 13.4.2006, s. 1.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 131, 1.6.2000, s. 43.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 64, 7.3.2002, s. 20.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES L 176, 10.7.1999, s. 31.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 53, 27.2.2008, s. 1.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ L 83, 26.3.2008, s. 3.

Článok 2

Rozsah pôsobnosti

1. Táto smernica sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnenne zdržiavajú na území členského štátu.
2. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že túto smernicu nebudú uplatňovať na štátnych príslušníkov tretích krajín:
 - a) ktorým sa v súlade s článkom 13 Kódexu schengenských hraníc odoprel vstup, alebo ktorí boli zadržaní príslušnými orgánmi v súvislosti s neoprávneným prekročením vonkajšej pozemnej, vzdušnej alebo vodnej hranice členského štátu a ktorí následne v tomto členskom štáte nezískali oprávnenie alebo právo na pobyt;
 - b) ktorým sa podľa vnútroštátneho práva uložil návrat ako trestná sankcia alebo návrat z trestnej sankcie vyplýva, alebo voči ktorým prebieha extradičné konanie.
3. Táto smernica sa neuplatňuje na osoby, ktoré požívajú právo Spoločenstva na voľný pohyb vymedzené v článku 2 ods. 5 Kódexu schengenských hraníc.

Článok 3

Vymedzenie pojmov

Na účely tejto smernice sa uplatňujú tieto vymedzenia pojmov:

1. „štátny príslušník tretej krajiny“ je každá osoba, ktorá nie je občanom Únie v zmysle článku 17 ods. 1 zmluvy a ktorá nepožíva právo Spoločenstva na voľný pohyb vymedzené v článku 2 ods. 5 Kódexu schengenských hraníc;
2. „nelegálny pobyt“ je prítomnosť štátneho príslušníka tretej krajiny na území členského štátu, pričom táto osoba nespĺňa alebo prestala spĺňať podmienky vstupu ustanovené v článku 5 Kódexu schengenských hraníc alebo iné podmienky vstupu alebo pobytu v uvedenom členskom štáte;
3. „návrat“ je proces vrátenia sa štátneho príslušníka tretej krajiny – bez ohľadu na to, či ide o dobrovoľné splnenie povinnosti návratu alebo nútený návrat – do:
 - jeho krajiny pôvodu, alebo
 - krajiny tranzitu v súlade s dvojstrannými dohodami o readmisii alebo dohodami Spoločenstva o readmisii či inými dojednaniami, alebo
 - inej tretej krajiny, do ktorej sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne rozhodne vrátiť a ktorá ho prijme;

4. „rozhodnutie o návrate“ je správne alebo súdne rozhodnutie, alebo akt, ktorým sa ustanovuje alebo vyhlasuje, že štátny príslušník tretej krajiny sa zdržiava na území neoprávnenne a ktorým sa ukladá alebo ustanovuje povinnosť návratu;
5. „odsun“ je vykonanie povinnosti návratu, teda fyzický transport z členského štátu;
6. „zákaz vstupu“ je správne alebo súdne rozhodnutie alebo akt, ktorým sa na stanovené obdobie zakazuje vstup na územie členských štátov a pobyt na tomto území a ktoré je pripojené k rozhodnutiu o návrate;
7. „riziko úteku“ je existencia dôvodov, ktoré vychádzajú z objektívnych kritérií vymedzených zákonom, v konkrétnom prípade sa domnievať, že štátny príslušník tretej krajiny, voči ktorému prebieha konanie o návrate, môže utiecť;
8. „dobrovoľný odchod“ je splnenie povinnosti návratu v rámci lehoty stanovenej na tento účel v rozhodnutí o návrate;
9. „zraniteľné osoby“ sú maloletí, maloletí bez sprievodu, osoby so zdravotným postihnutím, staršie osoby, tehotné ženy, slobodní rodičia s maloletými deťmi a osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia.

Článok 4

Priaznivejšie ustanovenia

1. Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté priaznivejšie ustanovenia:
 - a) dvojstranných alebo mnohostranných dohôd medzi Spoločenstvom alebo Spoločenstvom a jeho členskými štátmi a jednou alebo viacerými tretími krajinami;
 - b) dvojstranných alebo mnohostranných dohôd medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi a jednou alebo viacerými tretími krajinami.
2. Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby bolo dotknuté akékoľvek ustanovenie *acquis* Spoločenstva v oblasti prisťahovalectva a azylu, ktoré môže byť priaznivejšie pre štátneho príslušníka tretej krajiny.
3. Táto smernica sa uplatňuje bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov prijať alebo zachovať ustanovenia priaznivejšie pre osoby, na ktoré sa uplatňuje ak sú zlučiteľné s touto smernicou.

4. Pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú podľa článku 2 ods. 2 písm. a) vyňatí z rozsahu pôsobnosti tejto smernice, členské štáty:

a) zabezpečia, že zaobchádzanie s nimi a úroveň ich ochrany nie sú menej priaznivé oproti tým, ktoré sú uvedené v článku 8 ods. 4 a 5 (obmedzenia uplatňovania donucovacích opatrení), v článku 9 ods. 2 písm. a) (odloženie odsunu), v článku 14 ods. 1 písm. b) a d) (urgentná zdravotná starostlivosť a zohľadnenie potrieb zraniteľných osôb) a v článkoch 16 a 17 (podmienky zaistenia) a

b) dodržiavajú zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia.

Článok 5

Zákaz vyhostenia alebo vrátenia, najlepšie záujmy dieťaťa, rodinný život a zdravotný stav

Pri vykonávaní tejto smernice členské štáty zoberú náležite do úvahy:

a) najlepšie záujmy dieťaťa,

b) rodinný život,

c) zdravotný stav dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny

a dodržiavajú zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia.

KAPITOLA II

UKONČENIE NELEGÁLNEHO POBYTU

Článok 6

Rozhodnutie o návrate

1. Členské štáty vydajú rozhodnutie o návrate každého štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 až 5.

2. Od štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu a majú platné povolenie na pobyt alebo iné oprávnenie udeľujúce právo na pobyt, ktoré vydal iný členský štát, sa vyžaduje, aby bezodkladne odišli na územie tohto iného členského štátu. Ak dotknutý štátny príslušník tretej krajiny túto požiadavku nedodrží alebo ak sa z dôvodu verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti požaduje jeho bezodkladný odchod, uplatňuje sa odsek 1.

3. Členské štáty nemusia vydať rozhodnutie o návrate štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na jeho území, v prípade, ak si dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vezme späť iný členský štát na základe dvojstranných dohôd alebo dojednaní platných v čase nadobudnutia účinnosti tejto smernice. V takom prípade členský štát, ktorý vzal späť dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny, uplatní odsek 1.

4. Členské štáty môžu kedykoľvek rozhodnúť o udelení samostatného povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia poskytujúceho štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na ich území, právo na pobyt z humanitárnych dôvodov, dôvodov hodných osobitného zreteľa alebo iných dôvodov. V tomto prípade sa nevydáva rozhodnutie o návrate. Ak sa rozhodnutie o návrate už vydalo, zruší sa alebo sa pozastaví jeho účinnosť na dobu trvania platnosti povolenia na pobyt alebo iného oprávnenia, ktorým sa udeľuje právo na pobyt.

5. Ak v prípade štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa neoprávnene zdržiava na území členského štátu prebieha konanie o obnovenie povolenia na jeho pobyt alebo iného oprávnenia udeľujúceho právo na pobyt, tento členský štát bez toho, aby bol dotknutý odsek 6, zväži možnosť upustiť od vydania rozhodnutia o návrate až do ukončenia uvedeného konania.

6. Táto smernica nebráni členským štátom prijať rozhodnutie o ukončení legálneho pobytu spolu s rozhodnutím o návrate a/alebo rozhodnutím o odsune a/alebo o zákaze vstupu v jednom správnom alebo súdnom rozhodnutí alebo akte v zmysle ustanovení ich vnútroštátnych právnych predpisov, a to bez toho, aby boli dotknuté procesné záruky ustanovené v kapitole III a v iných príslušných ustanoveniach práva Spoločenstva a vnútroštátneho práva.

Článok 7

Dobrovoľný odchod

1. V rozhodnutí o návrate sa poskytne primeraná lehota na dobrovoľný odchod v dĺžke od siedmich do tridsiatich dní bez toho, aby boli dotknuté výnimky uvedené v odsekoch 2 a 4. Členské štáty môžu vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch ustanoviť, že takáto lehota sa poskytne len na základe žiadosti dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny. V takomto prípade informujú členské štáty štátneho príslušníka tretej krajiny o možnosti predloženia uvedenej žiadosti.

Lehota ustanovená v prvom pododseku nevyklučuje možnosť, aby dotknutí štátni príslušníci tretej krajiny opustili členský štát skôr.

2. Členské štáty v prípade potreby predĺžia lehotu na dobrovoľný odchod o primeraný čas, v ktorom zohľadnia osobitné okolnosti konkrétneho prípadu, ako je dĺžka pobytu, existencia školopovinných detí a iné rodinné alebo sociálne väzby.

3. Počas lehoty na dobrovoľný odchod sa môžu uložiť určité povinnosti s cieľom vyhnúť sa riziku úteku, ako napríklad pravidelné hlásenie sa príslušným orgánom, zloženie primeranej finančnej zábezpeky, predloženie dokladov alebo povinnosť zdržiavať sa na určitom mieste.

4. Ak existuje riziko úteku alebo ak žiadosť o legálny pobyt bola zamietnutá ako zjavne neodôvodnená alebo podvodná, alebo ak dotknutá osoba predstavuje riziko pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť, členské štáty môžu upustiť od poskytnutia lehoty na dobrovoľný odchod alebo môžu poskytnúť lehotu kratšiu ako sedem dní.

Článok 8

Odsun

1. Členské štáty prijímajú všetky opatrenia potrebné na vykonanie rozhodnutia o návrate, ak sa neposkytla lehota na dobrovoľný odchod v súlade s článkom 7 ods. 4 alebo sa nespĺňa povinnosť návratu v rámci lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7.

2. Ak členský štát poskytol lehotu na dobrovoľný odchod v súlade s článkom 7 a počas tejto lehoty nevznikne riziko v zmysle článku 7 ods. 4, rozhodnutie o návrate možno vykonať až po jej uplynutí.

3. Členské štáty môžu vydať osobitné správne alebo súdne rozhodnutie alebo akt, ktorým nariadia odsun.

4. V prípade, že členské štáty použijú na odsun štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa odsunu bráni, ako poslednú možnosť donucovacie opatrenia, takéto opatrenia musia byť primerané a použitie sily nesmie prekročiť rozumnú mieru. Tieto opatrenia sa uplatňujú v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a v súlade so základnými právami a pri riadnom rešpektovaní dôstojnosti a telesnej integrity dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny.

5. Pri leteckých odsunoch členské štáty zohľadňujú všeobecné pokyny k bezpečnostným predpisom na spoločné letecké odsuny, ktoré tvoria prílohu k rozhodnutiu 2004/573/ES.

6. Členské štáty ustanovia účinný systém monitorovania nútených návratov.

Článok 9

Odklad odsunu

1. Členské štáty odložia odsun:

a) ak by sa ním porušila zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia alebo

b) počas trvania pozastavenia udeleného v súlade s článkom 13 ods. 2.

2. Členské štáty môžu odložiť odsun na primeranú dobu, pričom zohľadnia osobitné okolnosti konkrétneho prípadu. Členské štáty zohľadnia najmä:

a) fyzický alebo duševný stav štátneho príslušníka tretej krajiny;

b) technické dôvody, ako napríklad nedostatok dopravných prostriedkov alebo nemožnosť odsunu z dôvodu nedostatočnej identifikácie.

3. Ak sa odsun odloží podľa ustanovení odsekov 1 a 2, dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny možno uložiť povinnosti uvedené v článku 7 ods. 3.

Článok 10

Návrat a odsun maloletých osôb bez sprievodu

1. Pred rozhodnutím o vydaní rozhodnutia o návrate maloletej osoby bez sprievodu poskytnú príslušné orgány, ktoré nie sú orgánmi, ktoré vo veci návratu konajú, primeranú pomoc s náležitým prihliadaním k najlepším záujmom dieťaťa.

2. Pred odsunom maloletej osoby bez sprievodu z územia členského štátu sa orgány tohto členského štátu ubezpečia, že táto osoba bude vrátená členovi rodiny, ustanovenému opatrovníkovi alebo do primeraného prijímacieho zariadenia v štáte návratu.

Článok 11

Zákaz vstupu

1. K rozhodnutiam o návrate sa pripája zákaz vstupu:

a) ak sa nestanovila lehota na dobrovoľný odchod, alebo

b) ak sa nespĺnila povinnosť návratu.

V ostatných prípadoch sa k rozhodnutiam o návrate môže pripojiť zákaz vstupu.

2. Dĺžka trvania zákazu vstupu sa určí s náležitým zohľadnením všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a v zásade nesmie presiahnuť päť rokov. Päť rokov však môže presiahnuť v prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny predstavuje vážnu hrozbu pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť.

3. Členské štáty zväžia zrušenie alebo pozastavenie zákazu vstupu v prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol podľa odseku 1 druhého pododseku tento zákaz vstupu uložený, môže dokázať, že opustil územie členského štátu v plnom súlade s rozhodnutím o návrate.

Bez toho, aby bol dotknutý odsek 1 prvý pododsek písm. b) a pod podmienkou, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny nepredstavuje hrozbu pre verejný poriadok, verejnú bezpečnosť alebo národnú bezpečnosť, sa zákaz vstupu neukladá obetiam obchodovania s ľuďmi, ktorým bolo udelené povolenie na pobyt v zmysle smernice Rady 2004/81/ES z 29. apríla 2004 o povoleniach na trvalý pobyt, vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obetami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne prisťahovalectvo a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi⁽¹⁾.

Členské štáty môžu v jednotlivých prípadoch z humanitárnych dôvodov zákaz vstupu neuložiť, zrušiť alebo pozastaviť.

Členské štáty môžu v jednotlivých prípadoch alebo v určitých kategóriách prípadov zákaz vstupu zrušiť alebo pozastaviť z iných dôvodov.

4. Ak členský štát zvažuje udelenie povolenia na pobyt alebo iného povolenia, ktorým sa poskytuje právo na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, na ktorého sa vzťahuje zákaz vstupu vydaný v inom členskom štáte, najprv sa poradí s členským štátom, ktorý vydal zákaz vstupu, a zohľadní jeho záujmy v súlade s článkom 25 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda⁽²⁾.

5. Odseky 1 až 4 sa uplatňujú bez toho, aby bolo dotknuté právo na medzinárodnú ochranu v členských štátoch v zmysle článku 2 písm. a) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany⁽³⁾.

KAPITOLA III

PROCESNÉ ZÁRUKY

Článok 12

Forma

1. Rozhodnutia o návrate, rozhodnutia o zákaze vstupu, ak sa vydali a rozhodnutia o odsune sa vydávajú písomne, pričom sa v nich uvádzajú skutkové a právne dôvody, ako aj informácie o dostupných opravných prostriedkoch.

Ak vnútroštátne právo umožňuje obmedziť právo na informácie, môžu sa obmedziť informácie týkajúce sa skutkových dôvodov, a to najmä na účely zaistenia národnej bezpečnosti, obrany, verejnej bezpečnosti a predchádzania, vyšetrovania, odhaľovania a stíhania trestných činov.

2. Členské štáty poskytnú na požiadanie písomný alebo ústny preklad hlavných častí rozhodnutí vzťahujúcich sa na návrat uvedených v odseku 1 vrátane poučenia o dostupných opravných prostriedkoch do jazyka, ktorému štátny príslušník

tretej krajiny rozumie alebo o ktorom sa dá odôvodnene predpokladať, že mu rozumie.

3. Členské štáty sa môžu rozhodnúť neuplatňovať odsek 2 na štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí neoprávnene vstúpili na územie členského štátu a následne v ňom nezískali oprávnenie alebo právo na pobyt.

V tomto prípade sa rozhodnutia vzťahujúce sa na návrat uvedené odseku 1 vyhotovujú na vzorovom tlačive ustanovenom vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Členské štáty poskytnú všeobecné informačné materiály, v ktorých sa vysvetlia hlavné prvky vzorového tlačiva v najmenej piatich jazykoch, ktoré najčastejšie používajú nelegálni migranti vstupujúci na územie dotknutého členského štátu alebo ktorým títo migranti rozumejú.

Článok 13

Opravné prostriedky

1. Dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny sa poskytne účinný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje príslušný súdny alebo správny orgán, alebo príslušný orgán zložený z členov, ktorí sú nestranní a majú zaručenú nezávislosť, na odvolanie sa proti rozhodnutiam vzťahujúcim sa na návrat uvedeným v článku 12 ods. 1 alebo na ich preskúmanie.

2. Orgán uvedený v odseku 1 má právomoc preskúmať rozhodnutia vzťahujúce sa na návrat uvedené v článku 12 ods. 1 vrátane možnosti dočasného pozastavenia ich výkonu, pokiaľ sa dočasné pozastavenie výkonu už neuplatňuje na základe vnútroštátnych právnych predpisov.

3. Dotknutý štátny príslušník tretej krajiny má možnosť získať právne poradenstvo, zastúpenie a v prípade potreby i jazykovú pomoc.

4. Členské štáty zabezpečia, aby potrebné právne poradenstvo a/alebo zastúpenie boli poskytnuté na požiadanie a bezplatne v súlade s príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo pravidlami týkajúcimi sa právnej pomoci, a môžu zabezpečiť, aby sa na takéto bezplatné právne poradenstvo a/alebo zastúpenie vzťahovali podmienky uvedené v článku 15 ods. 3 až 6 smernice Rady 2005/85/ES.

Článok 14

Záruky v období pred návratom

1. S výnimkou situácie uvedenej v článkoch 16 a 17 členské štáty zabezpečia, aby sa vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín počas lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7 a v období, na ktoré sa odložil odsun v súlade s článkom 9, v čo najväčšej miere zohľadnili tieto zásady:

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 261, 6.8.2004, s. 19.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 239, 22.9.2000, s. 19.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 304, 30.9.2004, s. 12.

- a) zlúčenie rodiny s rodinnými príslušníkmi nachádzajúcimi sa na ich území,
- b) poskytovanie urgentnej zdravotnej starostlivosti a základnej liečby,
- c) poskytovanie prístupu k systému základného vzdelávania maloletým v závislosti od dĺžky ich pobytu,
- d) zohľadňovanie osobitných potrieb zraniteľných osôb.

2. Členské štáty poskytnú osobám uvedeným v odseku 1 v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi písomné potvrdenie, že lehota na dobrovoľný odchod sa predĺžila v súlade s článkom 7 ods. 2 alebo že sa rozhodnutie o odsune dočasne nevykoná.

KAPITOLA IV

ZAISTENIE NA ÚČELY ODSUNU

Článok 15

Zaistenie

1. Pokiaľ sa v osobitnom prípade nedajú účinne uplatniť iné dostatočné, ale menej prísne donucovacie opatrenia, členské štáty môžu zaistiť len štátneho príslušníka tretej krajiny, voči ktorému prebieha konanie o návrate, s cieľom pripraviť návrat a/alebo vykonať proces odsunu, a to najmä keď:

- a) existuje riziko úteku, alebo
- b) dotknutý štátny príslušník tretej krajiny sa vyhýba alebo bráni procesu prípravy návratu alebo odsunu.

Zaistenie sa vždy uskutočňuje na čo najkratšie obdobie, trvá, len pokiaľ prebiehajú prípravy na odsun, a vykonáva sa s náležitou starostlivosťou.

2. Zaistenie nariaďujú správne alebo súdne orgány.

Zaistenie sa nariaďuje písomne s uvedením skutkových a právnych dôvodov.

Ak zaistenie nariadili správne orgány, členské štáty:

- a) buď zabezpečia rýchle súdne preskúmanie zákonnosti zaistenia, o ktorom sa rozhodne v čo najkratšom čase od začiatku zaistenia,
- b) alebo poskytnú dotknutému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny právo podať návrh na začatie konania, v rámci ktorého sa zákonnosť zaistenia preverí postupom rýchleho súdneho preskúmania, o ktorom sa rozhodne v čo najkratšom čase od začiatku príslušného konania.

V takomto prípade členské štáty bezodkladne informujú štátneho príslušníka tretej krajiny o možnosti podania návrhu na začatie takéhoto konania.

Ak sa zistí, že zaistenie nie je zákonné, dotknutý štátny príslušník tretej krajiny bude bezodkladne prepustený.

3. V každom prípade sa zaistenie preskúma v primeraných lehotách buď na žiadosť dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny alebo *ex officio*. V prípade predĺženia lehoty zaistenia na preskúmanie dohliada súdny orgán.

4. Zaistenie prestáva byť odôvodnené a dotknutá osoba sa bezodkladne prepustí, ak už z právnych alebo iných dôvodov neexistuje odôvodnený predpoklad na odsun alebo už neplatia podmienky ustanovené v odseku 1.

5. Zaistenie trvá, kým sú splnené podmienky ustanovené v odseku 1 a kým je to potrebné na zabezpečenie úspešného odsunu. Každý členský štát stanoví maximálnu lehotu zaistenia, ktorá nesmie presiahnuť šesť mesiacov.

6. Členské štáty môžu lehotu zaistenia uvedenú v odseku 5 predĺžiť len na obmedzený čas, a to nie dlhšie ako ďalších dvanásť mesiacov v súlade s vnútroštátnym právom, v prípadoch, keď je napriek všetkým ich primeraným snahám pravdepodobné, že proces odsunu bude trvať dlhšie:

- a) z dôvodu nedostatočnej spolupráce dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny alebo
- b) z dôvodu omeškania pri získavaní nevyhnutných dokladov od tretích krajín.

Článok 16

Podmienky zaistenia

1. Zaistenie sa spravidla vykonáva v špecializovaných zariadeniach určených na zaistenie. Ak členský štát nemôže poskytnúť ubytovanie v špecializovanom zariadení určenom na zaistenie a musí sa obrátiť na väzenské zariadenie, zaistení štátni príslušníci tretích krajín sú oddelení od riadnych väzňov.

2. Na požiadanie sa zadržaným štátnym príslušníkom tretích krajín včas umožní nadviazanie kontaktu s právnymi zástupcami, rodinnými príslušníkmi a príslušnými konzulárnymi orgánmi.

3. Osobitná pozornosť sa musí venovať situácii zraniteľných osôb. Poskytuje sa urgentná zdravotná starostlivosť a základná liečba.

4. Relevantné a príslušné vnútroštátne, medzinárodné a mimovládne organizácie a orgány majú možnosť navštevovať zariadenia určené na zaistenie uvedené v odseku 1 v rozsahu, v akom sa používajú na zaistenie štátnych príslušníkov tretích krajín podľa tejto kapitoly. Takéto návštevy môžu podliehať súhlasu.

5. Zaisteným štátnym príslušníkom tretích krajín sa pravidelne poskytujú informácie o pravidlách uplatňovaných v danom zariadení a o ich právach a povinnostiach. Takéto informácie zahŕňajú aj informácie o ich práve, zakotvenom vo vnútroštátnom práve, kontaktovať organizácie a orgány uvedené v odseku 4.

Článok 17

Zaistenie maloletých osôb a rodín

1. V prípade maloletých osôb bez sprievodu a rodín s maloletými osobami sa zaistenie môže použiť len ako posledná možnosť a na čo najkratšie obdobie.

2. Zaisteným rodinám, ktoré čakajú na odsun, sa poskytne samostatné ubytovanie, ktoré zaručuje primerané súkromie.

3. Zaistené maloleté osoby majú možnosť venovať sa záujmovým aktivitám vrátane herných a rekreačných aktivít, ktoré sú primerané ich veku, a v závislosti od dĺžky pobytu majú prístup k vzdelávaniu.

4. Maloleté osoby bez sprievodu sa v čo najväčšej možnej miere umiestňujú v zariadeniach s personálom a vybavením, v ktorých sa zohľadňujú potreby osôb ich veku.

5. Pri zaisťovaní maloletých osôb pred odsunom sú hlavným kritériom najlepšie záujmy dieťaťa.

Článok 18

Mimoriadne situácie

1. V situáciách, kedy výnimočne veľký počet štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa majú vrátiť, spôsobí nepredpokladane veľké zaťaženie z hľadiska kapacity zariadení členského štátu určených na zaistenie alebo ich správne alebo justičnému personálu, môže dotknutý členský štát na čas trvania takejto výnimočnej situácie rozhodnúť o ustanovení dlhších lehôt na súdne preskúmanie ako sú lehoty ustanovené v treťom pododseku článku 15 ods. 2, a prijať naliehavé opatrenia týkajúce sa podmienok zaistenia, ktoré sú odlišné od tých, ktoré sú ustanovené v článku 16 ods. 1 a v článku 17 ods. 2.

2. Ak sa dotknutý členský štát rozhodne pre uvedené mimoriadne opatrenia, informuje o tom Komisiu. Komisiu informuje aj v prípade, keď pomínú dôvody uplatňovania týchto mimoriadnych opatrení.

3. Nič v tomto článku sa nesmie vykladať tak, že umožňuje členským štátom odchyliť sa od všeobecných povinností prijať všetky primerané všeobecné alebo konkrétne opatrenia na zabezpečenie splnenia povinností vyplývajúcich z tejto smernice.

KAPITOLA V

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 19

Podávanie správ

Komisia podáva Európskemu parlamentu a Rade každé tri roky správy o uplatňovaní tejto smernice v členských štátoch a v prípade potreby navrhne zmeny a doplnenia.

Komisia podá správu po prvýkrát do 24. decembra 2013, pričom sa v tejto správe zameria predovšetkým na uplatňovanie článku 11, článku 13 ods. 4 a článku 15 v členských štátoch. Komisia posúdi s ohľadom na článok 13 ods. 4 najmä dodatočný finančný a administratívny dopad v členských štátoch.

Článok 20

Transpozícia

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 24. decembra 2010. S ohľadom na článok 13 ods. 4 členské štáty uvedú do platnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 24. decembra 2011. Komisii bezodkladne oznámia znenie týchto ustanovení.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých opatreniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravia členské štáty.

2. Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

Článok 21

Vzťah k Schengenskému dohovoru

Touto smernicou sa nahrádzajú ustanovenia článkov 23 a 24 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda.

Článok 22

Nadobudnutie účinnosti

Táto smernica nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie.

Článok 23

Adresáti

Táto smernica je určená členským štátom v súlade so Zmluvou o založení Európskeho spoločenstva.

V Štrasburgu 16. decembra 2008

Za Európsky parlament
predseda
H.-G. PÖTTERING

Za Radu
predseda
B. LE MAIRE
